

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői Iroda: Budapest, IV. hímző-utca 7. sz. ... Budapest, IV. hímző-utca 7. sz.

Memento.

Mikor Tisza Kálmán ez előtt négy esztendővel és négy hónappal szelnek ereszté régi elveit s beült a hatalomba: első dolga volt körülnézni, kikből álljon az a parlament...

lyekkel is könnyen elbánt, fogott egy pányvát báró Kemény Gábor személyében, az erdélyi szilaj csikót, mely nem is igen volt szilajcsikó...

a folyó ügyeket illeti, azt végeznék tovább a miniszteri tanácsosok és osztálytanácsosok, mint végezték eddig. A mi miniszterink ünnepléses fogadták tetteket, hogy mindaddig...

pkban Cla Martiniz gróffal. T a a ffe grónak Prágában tartózkodása a reichsrathba lépés ügyét legkevésbé sem mozdította elő. Cseh részről nagyon zokon veték T a a ffe minisztern-k. hogy az újonnan megválasztott cseh képviselőket, kik bemutatni szerették volna magukat, nem is fogadta el s elutasított Prágából anélkül, hogy velök érintkezett volna...

Csak mi, a kik ama emlékek hatása alatt, ama elvek érdekében folytatjuk a harcot, érezzük isten igazában, mily varázserővel bír az idegek fölélnékesére, a küzdelmek feljutási sára és a győzelmi reményre nézve és jelszavá lett szám: 1848-1849.

A régi balközép zömére biztosan számított, mert tudta, hogy e pártnak zöme az ő képére és hasonlatosságára teremtetett, tehát ha egyszer oda juthat a hatalomnak jászolához: onnan őt ostorral se lehet elkergetni. Ghyezy Kálmánra és híveire is biztosan számíthatott, mert tudta azt, hogy Ghyezy Kálmán a maga politikai meggyőződését és politikai bátorságát az ő kezébe deponálta s az ő zálogházában zálogosította el s onnan kiváltani soha se lesz képes. A régi Deakpárt nagy részére is számított, mert tudta azt, hogy a ki hét esztendőig megszokta a kormány-pártiságot, az nem szokik el a szokástól hamarjában, sőt még ott is megszokja mi-nél előbb. A ndr á s s y grófia és az ő befolyására az udvarra és az udvar kegyeire is biztosan számított, mert tudta azt, hogy a mely erővel ő földhöz tudta vágni az ország függetlenségének hét éven át lengettet zászlaját, ugyanazon erővel ő arra is képes lesz, hogy az udvarnak s a legmagasabb katonai köröknek minden kívánságát parancsnak tekintse s minden parancsát jobbjági hódolattal s szolgai hűséggel teljesítse. Már pedig az udvarkegye az engedelmes szolgától meg nem vonatik soha.

Báró Wenckheim Béla most már a ravatalon fekszik. Az a férfi, a ki reményteljes politikust volt Széchényi oldalánál, tisztességes politikust volt Bathány Lajos oldalánál s jelentékeny politikust volt Deak Ferenc oldalánál, az tisztességes ember maradt Tisza Kálmán oldalánál. De komoly politikai tény, egészen komolytal, csak egyszer követett el. Akkor, a mikor meghalt. A rendjelek és magas pletykák miniszteriumát nem szükséges üresen hagyni Tisza Kálmánnak, mert arra kap embert táborában elegendőt. De a ki először és hátréde legyen a magnások közt; a ki disputáljon érte a kaszinóban, a kaszinó eszéhez mérve és a kaszinó izlése szerint; a ki védelmezze Tisza Kálmánt és pozícióját a társadalom magaslátán; a ki legyen annyi ember, mint Wenckheim Béla és mégis beálljon Tisza Kálmán mellé komoly bajtársnak, hűlő szímborának: olyan embert nem talál Tisza Kálmán a maga táborában. Mert Magyarországon azok az emberek, a kiknek nevének van, multjuk van, állásuk van, vagyonuk van, és tisztességük van, igenis megteszik azt, hogy Tisza Kálmán ellen nem opponálnak s politikáját szó nélkül beveszik, mint az ipekakunát, de azt semmi esetre meg nem teszik, hogy Tisza Kálmán mellett lázadását törjenek s politikáját nyíltan védelmezzék. A politikát védi Tisza Kálmán, követik sokan, nem dicséri senki. Wenckheim helye, a miniszter helye üresen áll. Igaz, hogy a többi is üresen áll, magát Tisza Kálmánt kivéve. Wenckheim is föltétlenül követte Tisza Kálmánt. De követte azért, mert a k a r t a követni. Ebben különbözött kollégáitól. Mert kollégái is követik ugyan Tisza Kálmánt, de követik: a k a r a k a r j á k, a k a r n e m; követik azért, mert ez jámborságos természetükben bent rejlik. Ha a többi miniszter dőlt volna ki az élők sorából, a mit nem óhajtnak; vagy mondana le állásáról, a mit nem hiszünk: azért a dolgok rendjében még nem lenne semmi változás. A mi a politikát illeti: azt csinálnál tovább egyedül maga Tisza Kálmán, mint csinálta eddig; — a mi pedig

Magyarországon azok az emberek, a kiknek nevének van, multjuk van, állásuk van, vagyonuk van, és tisztességük van, igenis megteszik azt, hogy Tisza Kálmán ellen nem opponálnak s politikáját szó nélkül beveszik, mint az ipekakunát, de azt semmi esetre meg nem teszik, hogy Tisza Kálmán mellett lázadását törjenek s politikáját nyíltan védelmezzék. A politikát védi Tisza Kálmán, követik sokan, nem dicséri senki.

Budapest, július 8.

A mint a „B. Corr.”-nek Bécsből távirják, a hadügyminiszteriumban a főhadbiztos, illetve a gazdasági szakosztály vezetésével ideiglenesen Lambérth főhadbiztos bízott meg. — A báró Bibra altábornagy halála által megürült osztályfőnöki állás csak később fog betölteni.

A tegnapi napon az osztrák alkotmányhü-párt ismét erős vereséget szenvedett. A morvaországi nagybirtokosok 71 szavattal 65 ellen a klerikális képviselő-jelöltek választották meg. Az elbuktott alkotmányhü jelöltek között volt Ohl-metzyk miniszter is. — Stremayer miniszterelnök a szűkebb választásnál — mint előre jeleztük — csakugyan megbukott. 404 szavazatot, az ellenzéki jelölt pedig 477-et kapott.

A román sajtó s a magyar nyelv tanítása. A brassói „Gazeta Transilvaniei” „jul. 6-ki számában az aradi és kolozsvári tanfolyam megnyitása alkalmából polemikába bocsátkozik a „Kelet”-tel s azt mondja, hogy a tömeges jelentkezés épen nem desavouálja a román intelligenciának a magyar nyelv behozataláról szóló törvényvel szemben tanúsított magatartását, mert mihielyt a törvény a magyar nyelv ismeretét minden tanítótól követeli, az — nyomdandó — egy „malum necessarium” mely nélkül az ellene opóndó tanító elvesztí állását. A „Gazeta Transilvaniei” azonban sikert nem vár ezen intézkedéstől sem, s az erre fordított pénz hiába való költségeknek nevezi, s azt állítja, hogy ezen törvény egyetlen eredménye csak az lesz, hogy ez által a román népművelődés meg lesz zibbasztva. Ezek után pedig ezzel végzi be cikkeit: „Felesleges volna ismételní ezuttal mind azon megdönthetlen érveket, melyeket a magyar nyelv behozataláról szóló törvény ellenében már felhoztunk. Miután ezen törvény érvényre emelkedett, nem marad más hátra, mint bevárni hatását, mely azonban csak később fog mutatkozni. „Kelet”-nek afeletti örömet, hogy Kolozsvártól 300 tanító jelentkezett ezen tanfolyamra, akik szorgalommal kezdik a magyar nyelvet megtanulni, részünkről felgöni képek vagyunk, mert úgy látszik a kolozsvári urak még annyit sem reméltek, de nagyon eszalatkoznak ha hiszik, hogy ezzel minden nehézség megszűnt és hogy a románok megbarátkoztak ezen új rendszábrakkal. Bizony „a román agitátorok” sokat állítottak ami be nem teljesíthető, de ez esetben állításuk matematikai pontossággal be fognak teljesedni. A román nép még nem érzi ezen törvény következményeit, mert e törvény még csak az imént vétett fogatnaba, de majd meg jön azon pillanat, mely e kérdés felett határozni fog és akkor meglátjuk majd, hogy ki nevetett jobban, az-e, ki kezdetben, avagy az, ki a végén nevetett?”

István főherceg szökése.

A szabadságharc eseményeinek megvilágítása nemcsak a történelem, hanem a benyomások meg ama korszak élő alakjaitól nyert jelen nemzedék küzdelme szempontjából is, igen fontos. Magyarországra 1848-49 sz., a mi gyermekekre az anyaj. Abból él, abból táplálkozik, attól nő, attól erősödik. Betegségben az a gyógyszer, az életkedvben az a felirésítője. E nélkül el kellene csenevésznie, meg kellene halnia, mint a mostoha anya, mostoha emelőjére szorult senki fiának.

Mindezen szék, minden tett, minden emlék, mely e kortól áthat, hogy pezsgésbe hozza a mythos fenségébe emléjk és napok történetét. Azok, a kik átéltek e kort, úgy szólván szemeik előtt látják hősköteménynyé díesítve a „félistenek” munkáját.

„Nagy figyelemmel olvastam át a Kossuthi visszaemlékezéseiből István főherceg szökésének megakadályozására szolgáló részt. Magam is, a ki résztvettem ama kor közéletében, ugy is mint szemtanu, de ugys, mint a kinek a legjelenteknyebb szereplők az emigráció alatt volt alkal-mam ama események megvilágítására sok fontos körülményt hallani, tudomásom birk a Kossuth által önnök elbeszélét gyűről.

Hajnik inasa csakugyan elbeszélte és távo-zásra bírta Kossuth inasát. Csakhogy Hajnik inasa már utasítva volt arról, hogy a Kossuthtól esetleg jövő üzenetet ne vegye át; őt azonban rögtön értesítse, hogy ilyen üzenet jött.

AZ „EGYETÉRTÉS” TÁRCZÁJA.

A NAGY IZA. Souvier Elek regénye. SO NEGYEDIK RÉSZ. A Basile, Tartuffe és társai ház. (Folytatás.) — És ha ön megjelent nála abbé ur, soha sem látott valami gyenasut? — Ó! soha, enlök ur; külömben nem mentem volna többé oda... — Talált ön nála társaságot? — Mindig, enlök ur... Medan asszony engem elfogadó természetben fogadott, hol azon négy-szer a midón szerencsem volt őt láthatni mindig társaságot, találtam. — És emlékszik ön, hogy ott a vádlattal találkoztam... — És Mörizhoz fordulva az enlök így szólt: — Vádolt, kerjen fel, és tekintsen az abbé urra. Möriz nyugodtan, engedelmeskedve, felkelt, és szelíd mosollyal tekintett az abbéra és vára-kozott. — Megismeri ön a vádlatot abbé ur? — Igen enlök ur. A hallgatóságban tompa és fájdalmas sutto-gás hallatszott. — És, — folytatta Tailiélis Máté enlök, — találkoztam ön vele Medan Lea kisasszonynál? — Igen, enlök ur. — Nem eslatkozik ön? — Bizton állíthatom... kétségkívül ezen ur is megismert; én kétszer láttam, egyszer egyed-ül volt Medan asszonynál; én valami rokonnak hittem; hasonlítottak egymásra; mind a ketten szókék voltak és tegezték egymást. — És enlök arczán elégtül mosoly honolt; fél szemmel tekintett az esküdtékre, és tekintete azt látszott mondani: „Nos tehát kételkednek-e még; most egy lekész szölvót, itt kétség nem foroghat fenn: az államügyész egy lenező tekintetet vetett a közönségre, mely azt jelenté: „Még min-

dig azt hiszik, hogy nagyon messze mentem? Most egy lekész szölvót! — az esküdték egymásra néztek fellegyesztettek arcaikat, és fejüket rázva így elmélkedtek: „Teremtett! mit gondoljunk erről? Az nem esekélyesség, ha egy lekész bizonyítja! A közönség meghatlanon tekintett egy-másra, a védő összehuzta szemöldökét, és Dutilleu abbé követ kezelt mellen összekulcsolva, fejét lehajlva, szemét f-lig behunyva, várakozott. Egy figyelmes vizsgáló — és a nagy Iza az volt — észrevehette, hogy ajkai lázasan remegtek, és hal-lántakban az erek borzost sebesen lüktettek; de arca nem mozdult. Möriz sebesen vett lezetekét és vállat vont; egyedül az őr nem mozdult, testileg, lelkieg el volt tompulva, és siketnek lát-szott. Az enlök kit a világos valomás nagyon kielégített, felvette ajkait, így szólt Mörizhoz: — Vádolt, mit felelt ön? — Néhány pillanatyú szünt következett; az abbé lehajlotta fejét; de egyszerre felemelte, mid-őn hirtelen megrázkódottat érzett, Möriz oklé-vel az előtte levő padra ütött, felegyenesedett, és villogó szemekkel tekintett merően az abbéra sze-gyezve, kiáltá: — Már mondtam, hogy nem fogok felelni... de azt is ígertem, hogy elmondom a valót, és ezt nem halgathatom! En csak azt ismélthet-m, a mit már akkor mondtam, midőn néhány nap előtt ezen emberrel szembesítették. — Szőlőn több tisztetettel szakítá félbe az enlök, de Möriz nem hallá. — Ó! hazudott, rutul hazudott. Akár lekész vagy érsek, az midégy! Ezen ember nyomorult, hazug. Igen rabló, ön hazudik; ha ön volt a leány-nál, aljas vaglyai vezették oda, ott nem találkozh-atott velem, ön hazudik, ön hazudik. Ezen szavak hallatára mindenki felkelt; ug-y látszott, mintha villanyos ütés érte volna az egész hallgatóságot; az államügyész felszólt. — Enlök ur, itt egy lekész sértetik, ez ellen tiltakozom. — Ragadjátok meg örvök, hogy hallgasson, kiáltá az enlök. Vádolt, ha ön így folytatja elve-zettetem önt. Bocssáson meg neki abbé ur. En nagy zarában vagyok a történetek miatt. — En igazat szóltam enlök ur. Lelkiismeré-

tem tiszt, semmit sem vehetek szememre; én megbocsátok neki; ő oly boldogtalan. Möriz vállat vont. — Az igazat közönség újabb kitörést várt a vádolt részéről; de Ferrand Möriz csupán egy megvévtó tekintetet vetett a tanura, és újra elfog-lalta helyét. Hevesen lélekezett, mintha a néhány szó, melyet kimondott, megkönyöbített volna, és elszántan, hogy nem fog többé a vitákba ele-gyedni, melyektől élté függött, az asztala könyö-költ, és fejét nyugodtan a bírák felé fordítá; ez-által kikerülte a nagy Iza sajtáságos tekintetét. Egy pillanatyú csend után a családöt tö-meg újra elfoglalta helyét. Az enlök a mellette ülő bírákhoz fordult és halkán beszélték, egy te-kintetet váltott az államügyésszel, ezzel tudtára adá, hogy a vádolt okult a lelkéző és majd más-ként viseli magát, az enlök k-rdó: — Ön tehát megismerte a vádlatot abbé ur? — Ó volt az, kivel ön kétször találkozt Medan Lea kisasszonynál? — A lekész igenlően intett fejével. — Ön egyedül találta őt Medan Leával és tegezdedék. Mit gondolt ön ezen viszonyról? — Már említettem; midán Medan bárónét főrangú hölgynek tartottam, és meg voltam győ-ződvé erényéről, azt hittem, hogy a vádolt roka-na, mi tökéletesen igazolta ezen bensőséget; kül-önben e gondolatra a hasonlatosság vezérelt: a fiatal ember is szöke, mint a nő volt, és ugyan-azon finom vonásai és nagy kék szemei vannak. Mióta megtudtam, hogy a szerencsétlen tévedt nő-vél, nézetem e részben megváltozott; és most hajlandó vagyok hinni, hogy a vádlat a báróné kedvese volt... — Találkozott ön a vádlattal azon helyiség-ben, hol a büntett elkövetettét? — Nem enlök ur. — Egy tanu azt mondá, hogy Medan Lea kisasszony a Lauee-utczában néha egy fiatal em-bert és időkent egy lekész fogadott. — Enlök ur, én Medan bárónét csak Byron utcazi lakásán látogattam meg... — És ott látta ön a vádlatot? — Igen enlök ur. — A tartózkodás daczára, melyet magának elő-írt volt, az enlök kérdésére Möriz visszafordítá

fejét, hogy a tanura tekintsen és Dutilleu abbé tekintetével találkozzék, feleletét hallva arczonvasí eltorzultak, felszóltok helyéről, testét előre hajtá öklét fenyegetően felemelte, magánkivül volt a hallottak felett, és villogó szemekkel, elkékült arczczal, tájékozó ajkakkal, dühösen kiáltá. — Ön hazudik, hazudik, hazudik. Ön egy büntöt pártfogol, ezért hazudik, ön csaló! ön ha-zug, sohasem látott engem. Ha közelíthetnék ön-höz, megfojtánám, gazember... Ön nem lel-kész, ön... — Most még nagyobb botrány támadt; az en-lök felkelt, az egész közönség szinte állva a ro-konszerv mormogással fogadja a szavakat, melye-ket Möriz az igazság oly eszalatlan kifejezésével szórt Dutilleure, hogy mindenki meg volt hatva; midőn haragját, mozdulatlan látták, oda rohantak, mert féltek, hogy megtámadja a tanut, aki sápad-tan, láthatan erőművel hátrált az örvök felé, kik a réndhatóságok voltak megbizva. A védő Mörizhoz sietett, de ugyan azon pillanában az enlök intésére két rendőr toroknagadta Ferran-dot; az ügyvéd igyekezett csillítani; er szer-nesen zokogásba tört ki, és kétségbeesett hangon így felelt: — De uram ő hazudik; esküszöm... ő hazu-dik... én soha sem látám őt, sohasem voltam ott; ő hazudik. — Az enlök már huzamosabb idő óta állt; szí-gorog hangon csendre inté a közönséget. A csend helyreállt; a szegény Möriz lesujtva visszaha-nyaltot székére, a két rendőr majdnem megfojt-otta; a csendben, melyet csupán zokogása szakít-ott félbe, az enlök így szólt hozzá: — Vádolt, ezen sértések és fenyegetések még súlyosbítják helyzetét. Ezen védelmi eszközök méltatlanok, én felhívhatlak ön ellen, de nem akarok a véletlektől menni, mert reményim, hogy a hatás, melyet ön előidézett, lozoklón fog szol-gálni önnek. Mi félenszékünk a kihallgatást, ha egyedül lenné, fontolja meg jól, és bánja meg mai tévedéseit. Abbé ur, ön lelkiismerete szerint szó-lott, ön igazat mondott; bocssáson meg a bol-dogtalan nevében, ki félreismerte az ön jellemét és a szomorú kö-létezettségét, melyre önt a tör-vény kényszeríté.

— Enlök ur, én itt csupán tanu vagyok és igazat kellett szólnom. Mint lelkész megbocsátok a szegény bünos gyermeknek és elmeszést könyörgök iránta. Búza menve, majd imádkozom érte és kérem a teremtőt, legyen irgalmas iránta. — A kihallgatás félbenszakították, szólt az enlök és holnap tíz órára elnapoltatik. — Nem vezették, de elvitték Mörizot, ereje el-hagyta, meg volt törve. A közönség kinos érzel-mekkel távozott. — Kocsijába szállva, a nagy Iza így szólt ma-gához: — Mit tegyek, hogy megmentsem? — Csak azon emberek éreztek rokonszenvet a vádlatot iránt, kik a kihallgatáson jelen voltak; de a közvélemény a hírlapok után indulva, egészen más-kép ítélte. A tárgyalásból világszerte kint, hogy a vádak, melyek Ferrand Möriz ellen emeltek, alapa-sok: ő Medan Lea kedvese volt, ő készíté a mérget és nem tagadt ita, hogy az éjtel nála töl-tötte, midán lehetetlenség volt töle kitűnni, hogy mivel töltötte idejét; ezenfelül egy levélben, mely nála találtatott, világszere emlékeztették a büntett éjteljére, és esdve kérték, hogy ne nevezze meg azt, ki erre ösztönzé. — Más nap a közönség még tömegesebben je-lent meg; különösen sok nő jött el; a reggeli la-pok a vádlatot igen előnyösen írták le; ezen fe-lől a tanuk még nem voltak mind kihallgatva; még egy volt hátra, ki úgy látszik nem volt ér-dekeltlen a hölgyekre nézve, kik rendszeren meg-szóltak jelenni e helyen. Ez az orvos jelentésé volt, mely azt bizonyítja, hogy mi tint ki a bon-czólságból, és egyidejűleg megállapítja, hogy mi történt a halál előtt. A helyzet, melyben az ál-do-ztat találtatott, bizonyos sikamosok kifejezésekre szolgálatot alkalmat, és az enlök kötelességének tartá erről a közönséget értesíteni... — Miután a válot kintajuk, én nem szöli-tottam fel az orvos urat, hogy változta son jelen-tése kitételei és kifejezése; hanem botrányos részletek; melyek a szeméremt sérthetik; én azon okból figyelmeztetem a hallgatóságot, hogy azon személyek, kikre az elbeszélés kelemetlenül hatna, eltávozzanak... (Folytatás következik.)

